

Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 2021. aasta määruse nr 125 „Automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogu põhimäärus“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 2021. aasta määruse nr 125 „Automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogu põhimäärus“ muutmise eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud välismaalaste seaduse § 279⁴ lõike 5 ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse (edaspidi: *VSS*) § 33¹⁵ lõike 5 alusel.

Eelnõu on välja töötatud seoses välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga¹ (edaspidi *VMS-i muutmise eelnõu*), mis on Riigikogu menetluses ning isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga² (edaspidi *ITDS-i muutmise eelnõu*), mis on esitatud Vabariigi Valitsusele. Mõlema eelnõuga korrastatakse andmekogude regulatsiooni, tuues muu hulgas põhimäärusest seaduse tasandile andmekogudes andmete säilitamise maksimaalse tähtaja ning nende andmete koosseisu, mida töödeldakse automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogus (edaspidi: *andmekogu ABIS*), Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogus ning sissesõidukeeldude riiklikus registris. Lisaks muudetakse VMS-i muutmise eelnõuga elamislubade ja töölubade registri nimi elamislubade ja elamisõiguste andmekoguks.

Kuna ITDS-i muutmise eelnõuga kehtestatakse andmekogu ABIS andmete säilitustähtajad erinevad andmekogu ABIS põhimääruses³ sätestatud tähtaegadest, viiakse eelnõuga andmekogu ABIS põhimääruses sätestatud andmete säilitustähtajad kooskõlla seadusega. Samuti muudetakse andmekogu ABIS põhimääruses elamislubade ja töölubade registri nimi elamislubade ja elamisõiguste andmekoguks.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunik Elen Kraavik (elen.kraavik@siseministeerium.ee) ja õigusnõunik Maret Saanküll (maret.saankyll@siseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kristi Kool (tel 612 5166, kristi.kool@siseministeerium.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Siseministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Heike Olmre (tel 612 5241, heike.olmre@siseministeerium.ee). Seletuskiri on keeleliselt toimetamata.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Andmekogu andmete säilitustähtaegade sätestamisel tuleb arvestada, et omavahel peavad olema kooskõlas andmete andmekogu põhimääruses sätestatud säilitustähtaeg, andmekogu ABIS põhimääruses sätestatud biomeetriliste andmete säilitustähtaeg ja seaduses sätestatud andmete maksimaalne säilitustähtaeg. Andmekogus ABIS säilitatakse biomeetrilisi andmeid ja kui nt andmekogu ABIS andmete säilitustähtaeg on pikem kui selle andmekogu andmete

---

¹ 548 SE

² Eelnõude infosüsteemi toimiku nr [24-0064](#).

³ Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 2021. aasta määrus nr 125 „[Automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogu põhimäärus](#)“.

säilitustähtaeg, kust andmekogusse ABIS andmed saadetakse, siis võivad biomeetrilised andmed küll andmekogus ABIS alles olla, kuid neid ei ole enam võimalik konkreetse isikuga siduda ehk andmekogu ABIS andmete pikemal säilitamisel puudub mõte. Eelnõuga muudetavaid andmekogusse ABIS kantud biomeetrilisi andmeid kasutatakse isikute tuvastamiseks, kellel on Eestist lahkumiskohustus või Eestisse sissesõidukeeld. Sellised isikud kujutavad potentsiaalset ohtu riigile, mistõttu on väga oluline isiku õige ja kiire tuvastamine. Kuna isikuandmete töötlemise tähtaeg ei saa olla andmekogu põhimääruses pikem kui seaduses, tuleb andmekogu ABIS põhimäärus viia seadusega kooskõlla ja seaduses toodud tähtaja saabumisel andmed kustutada.

Andmekogu ABIS põhimääruse⁴ § 47 kohaselt säilitatakse sissesõidukeelu kohaldamise menetluses andmekogusse kantud andmeid:

- alalise sissesõidukeelu puhul alaliselt ja
- tähtajalise sissesõidukeelu puhul aktiivselt kümme aastat pärast tähtajalise sissesõidukeelu tähtaja lõppemist, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse alaliselt.

Andmekogu ABIS põhimääruse § 48 kohaselt säilitatakse Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kohustuse täitmisega seotud menetlustes andmekogusse kantud andmeid:

- aktiivselt kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse täitmise päevast arvates, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse alaliselt ja
- aktiivselt kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse tühistamise või kehtetuks tunnistamise päevast arvates, kui välismaalase lahkumiskohustus tühistatakse või tunnistatakse kehtetuks.

ITDS-i muutmise eelnõuga sätestatakse, et VSS-i alusel andmekogusse ABIS kantud andmeid säilitatakse:

- alalise sissesõidukeelu puhul 75 aastat välismaalase sünnist arvates,
- tähtajalise sissesõidukeelu puhul aktiivselt kümme aastat tähtajalise sissesõidukeelu lõppemisest arvates ja pärast seda arhiiviosas 40 aastat,
- Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kohustuse täitmise puhul aktiivselt kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse täitmisest arvates ja pärast seda arhiiviosas 40 aastat.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse andmekogu ABIS põhimääruse § 2 lõike 3 punktis 3 elamislubade ja töölubade registri nimi elamislubade ja elamisõiguste andmekoguks. Muudatus on seotud VMS-i muutmise eelnõuga, millega muudetakse elamislubade ja töölubade registri nimi elamislubade ja elamisõiguste andmekoguks. Muudatusega viiakse andmekogu ABIS põhimäärus kooskõlla seadusega.

Eelnõu punktiga 2 asendatakse andmekogu ABIS põhimääruse § 47 lõikes 1 sõna „alaliselt“ sõnadega „75 aastat välismaalase sünnist arvates“. Alalise sissesõidukeelu andmete säilitamise tähtaega lühendatakse tähtajatust 75 aastani, sest sissesõidukeeld kehtestatakse välismaalasele ja üle 75 aasta ei ole vaja selle andmeid säilitada, arvestades, et välismaalasele kehtestatud sissesõidukeeld ei mõjuta tema järeltulija võimalusi Eestisse saabuda.

---

⁴ Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 2021. aasta määrus nr 125 „[Automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogu põhimäärus](#)“.

Eelnõu punktiga 3 muudetakse andmekogu ABIS põhimääruse § 47 lõiget 2. Kehtiva regulatsiooni kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid tähtajalise sissesõidukeelu puhul aktiivselt kümme aastat pärast tähtajalise sissesõidukeelu tähtaja lõppemist, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse alaliselt. Eelnõu kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid tähtajalise sissesõidukeelu puhul aktiivselt kümme aastat pärast tähtajalise sissesõidukeelu lõppemist. Pärast seda kantakse andmed andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse 40 aastat. Tähtajalise sissesõidukeelu andmeid on vaja selleks, et hinnata välismaalase õiguskuulekust ja tema isikut tuleneda võivat võimalikku julgeolekuohtu.

Eelnõu punktiga 4 täiendatakse andmekogu ABIS põhimääruse § 47 lõikega 2¹, millega sätestatakse, et pärast lõikes 1 ja 2 sätestatud tähtaja möödumist andmekogu andmed kustutatakse. Andmekaitse Inspeksioon ja Justiitsministeerium on juhtinud tähelepanu, et andmekogu andmete säilitamise regulatsioon peaks sisaldama ka seda, mis saab andmetest pärast säilitustähtaja möödumist. Eeltoodust tulenevalt sätestatakse eelnõus, et pärast säilitustähtaja möödumist andmed kustutatakse.

Eelnõu punktiga 5 muudetakse andmekogu ABIS põhimääruse § 48 lõiget 1. Kehtiva regulatsiooni kohaselt säilitatakse Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu kaudu andmekogusse ABIS kantud andmeid aktiivselt kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse täitmise päevast arvates, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse alaliselt. Eelnõu kohaselt säilitatakse VSS-i alusel Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu kaudu ABIS-esse kantud Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kohustuse täitmisega seotud andmeid aktiivselt kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse täitmisest arvates, pärast mida need arhiveeritakse. Arhiveeritud andmeid säilitatakse 40 aastat. Eestist lahkumise kohustuse täitmisega seotud andmeid on vaja selleks, et hinnata välismaalase õiguskuulekust ja tema isikut tuleneda võivat võimalikku julgeolekuohtu.

Eelnõu punktiga 6 muudetakse andmekogu ABIS põhimääruse § 48 lõiget 3. Kehtiva regulatsiooni kohaselt kustutatakse andmekogu andmed, mida ei säilitata andmekogus alaliselt, lõikes 2 ette nähtud säilitustähtaja möödumisel. Lõike 2 kohaselt säilitatakse andmeid andmekogus aktiivselt kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse tühistamise või kehtetuks tunnistamise päevast arvates, kui välismaalase lahkumiskohustus tühistatakse või tunnistatakse kehtetuks. Muudatus on seotud andmekogu ABIS põhimääruse § 48 lõike 1 muutmisega, millega sätestatakse, et Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu kaudu ABIS-esse kantud Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kohustuse täitmisega seotud andmeid säilitatakse maksimaalselt 50 aastat välismaalase lahkumiskohustuse täitmisest arvates. Kuna eelnõuga muudetakse andmekogu andmete tähtajatu säilitusaeg 50 aasta pikkuseks säilitusajaks, on vaja muuta ka lõiget 3 ja sätestada, et peale säilitustähtaja möödumist andmed kustutatakse.

Eelnõu paragrahv 2 sätestab jõustumise. Määrus jõustub üldises korras. Määruse § 1 punkt 1 jõustub 1. jaanuaril 2028, sest sellel kuupäeval on kavandatud jõustuma VMS-i muutmise eelnõu sätted, millega muudetakse elamislubade ja töölubade register elamislubade ja elamisõiguste andmekoguks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse ega selle rakendamisega.

4. Määruse mõjud

Sihtrühm: välismaalased, kellele on kehtestatud alaline või tähtajaline sissesõidukeeld – aastas hinnanguliselt keskmiselt 1500 välismaalast ja Eestis seadusliku aluseta viibinud välismaalased, kellel on kohustus Eestist lahkuda – aastas hinnanguliselt keskmiselt 800 välismaalast.

Mõju ulatus on väike. Eelnõuga viiakse andmekogu ABIS põhimääruses sätestatud sissesõidukeeldude riikliku registri ning Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu kaudu andmekogusse ABIS kantud andmete säilitustähtajad kooskõlla seadusega. Muudatusel ei ole andmesubjekti õigustele vahetut mõju, sest mõju kaasneb seaduseelnõu seaduseks saamisel ning mõjusid on hinnatud eelnõu seletuskirjas.

Mõju esinemise sagedus on väike. Välismaalased, kellele on kehtestatud alaline või tähtajaline sissesõidukeeld ja kellele on tehtud lahkumisettekirjutus, ei saa kas tähtajaliselt või tähtajatult riiki siseneda ja seega ei satu nad tihti olukorda, kui nende isikuandmeid on vaja vastavates andmekogudes töödelda.

Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike. Isikuandmete töötlemise aeg lüheneb, mis on sihtrühmale positiivne.

Muudatuste rakendamise eel ei kaasne sihtrühmale olulist mõju.

Eesti elanikkonnale ei kaasne muudatuste rakendamise eel samuti olulist mõju. Sissesõidukeeldude riikliku registri ning Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu kaudu andmekogusse ABIS kantud andmed aitavad pädevatel asutustel ennetada süütegusid, tagada avalikku korda ja riigi julgeolekut välismaalaste biomeetriliste andmete töötlemise kaudu. Kolmandate riikide kodanike kohta, kes saavad Euroopa Liitu ja Eestisse, ei pruugi Eestil olla üldse andmeid. Seega aitavad andmekogusse ABIS kantud andmed tuvastada välismaalasi ja seda, kas välismaalasel on Eestis viibimiseks õiguslik alus. Andmekogusse kantud biomeetriliste andmete puudumine vähendab võimalusi teha kindlaks isikuid, kes võivad kujutada ohtu avalikule korrale ja riigi julgeolekule.

5. Määruse rakendamise eel tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise eel ei kaasne täiendavaid kulutusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Määruse § 1 punkt 1 jõustub 1. jaanuaril 2028, sest sellel kuupäeval on kavandatud jõustuma VMS-i muutmise eelnõu sätted, millega muudetakse elamislubade ja töölubade register elamislubade ja elamisõiguste andmekoguks.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumidele ning arvamuse avaldamiseks Andmekaitse Inspeksioonile, Politsei- ja Piirivalveametile ning Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele.